

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «СОФІЯ КИЇВСЬКА»
ТОВАРИСТВО АРХЕОЛОГІЇ ТА АНТРОПОЛОГІЇ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ

КИЇВ – 2003

KYIV NATIONAL TARAS SHEVCHENKO UNIVERSITY
NATIONAL CONSERVATION AREA «ST. SOPHIA OF KYIV»
SOCIETY OF ARCHAEOLOGY AND ANTHROPOLOGY

THE UKRAINIAN MUSEUM

THE COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

KYIV – 2003

Видання затверджено до друку на засіданні Вченої ради історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д.і.н., проф. Гладких М.І. (головний редактор)

д.і.н., проф. Борисенко В.К.

д.і.н. Залізник Л.Л.

Зеленко С.М.

ген. директор Національного заповідника

«Софія Київська» **Куковальська Н.М.**

к.і.н. Марголіна І.Є.

д.і.н., проф. Моця О.П.

д.і.н. Нікітенко Н.М.

к.і.н., доц., **Омельченко Ю.А.** (відповідальний редактор)

Самойленко Л.Г. (відповідальний секретар)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

д.і.н., проф. Крижанівський О.П.

д.і.н., проф. Казьмирчук Г.Д.

Збірка, присвячена проблемам археології, музеєзнавства, культурології, містить статті науковців провідних музеїв України з питань історії, теорії, та методики науково-фондової, експозиційної, культурно-просвітницької роботи музеїв.

Для істориків, археологів, музеєзнавців, викладачів та студентів профільних учбових закладів та широкого кола зацікавлених читачів.

Засновник "Товариство археології та антропології"

Адреса редакції: Україна, 01030, м. Київ,

вул. Володимирська, 60, ауд. 164;

e-mail: arch@univ.kiev.ua

Редактор англійських текстів **Степанчук В.М.**

Комп'ютерна верстка **Піоро В.І.**

© Товариство археології та антропології, 2003

© Колектив авторів, 2003

© Піоро В.І., обкладинка, 2003

ISBN 966-95597-5-8

ЗМІСТ

Передмова	7
<i>Ліньова Є.А., Омельченко Ю.А.</i> Г.Г. Мезенцева – археолог, музеєзнавець, педагог.	9
З ІСТОРІЇ МУЗЕЙНИЦТВА	19
<i>Преловська І.М.</i> Деякі обставини утворення Державного заповідника «Софія Київська» у 1930-х рр.	20
<i>Стрельник М.О.</i> Історичний досвід експозиційної роботи Національного Музею історії України (на матеріалах розділу «Східні слов'яни та давньоруська держава Київська Русь»)	28
<i>Куріло О.Ю.</i> Вклад наукових товариств та комітетів у створення музеїв та їх археологічних колекцій в Україні	37
<i>Костенко І.П.</i> Музей рідкісної книги імені Г.П. Васильківського	44
МУЗЕЙНИЦТВО В СИСТЕМІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	47
<i>Таран О.Г.</i> Науково-практична діяльність Ф. Вовка в галузі української антропології	48
<i>Радієвська Т.М.</i> Роль Федора Вовка у становленні вітчизняного палеолітознавства та його спадщина у зібранні Національного Музею історії України	53
<i>Кушнір В.К.</i> Академік Володимир Георгійович Шапошников	59
АТРИБУЦІЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ	63
<i>Нікітенко Мих.М.</i> Нова методика атрибуції і класифікації поховань ямної культури	64
<i>Піоро В.І.</i> Бронзовий браслет катакомбної культури з учбового археологічного музею кафедри археології та музеєзнавства Київського університету імені Тараса Шевченка.	68
<i>Петрук В.І.</i> Великий священний казан царя Аріанта	76
<i>Піоро І.С., Фарбей О.М.</i> До питання про атрибуцію та духовний зміст християнських символів на сердолікових вставках у персні зі Східного Криму	87
<i>Строкова Л.В.</i> Мармурова ступка V–VI ст. з Керчі.	114
<i>Безкоровайна Ю.Г.</i> Великі пряжки VII ст. з Криму (з колекції С.М. Платонова) (рос.)	117
<i>Нікітенко Мар.М.</i> До історії витоків та складання печерного комплексу Київської Лаври.	125

<i>Климовський С.І.</i>	
Будівельна кераміка Успенського і Софійського соборів Києва	132
<i>Марголіна І.Є.</i>	
Історія іконостасів Києво-Кирилівської церкви	141
<i>Арустам'ян Ж.Г.</i>	
До питання атрибуції фрагмента бронзового дзвону з колекції Національного заповідника «Софія Київська»	147
<i>Іванисько С.І.</i>	
Джерела для вивчення антропологічних матеріалів з гробниці Ярослава Мудрого в Софійському соборі	153
<i>Амеліна Л.О.</i>	
Мистецтво екслібриса. Питання атрибуції творів	168
МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА КУЛЬТУРОЛОГІЯ	175
<i>Нікітенко Н.М.</i>	
Софія Київська – образ нового Єрусалима	176
<i>Мироненко М.О.</i>	
Народження Сімаргла (історіографічна проблематика)	183
<i>Бондарець О.В.</i>	
Буття речі як феномена культури середньовіччя	187
<i>Писаренко Ю.Г.</i>	
Плюшкін – Плутос та самосприйняття людини через зовнішній світ (рос.)	191
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА	197
<i>Харченко О.В.</i>	
Дитина в музейному просторі: аспекти освітньо-виховної діяльності в музеях художнього профілю.	198
НОВАЦІЇ.	207
<i>Білоцька Л.А., Анпілогов П.І.</i>	
Застосування цифрових технологій в процесі реставраційного обліку графічних творів	208
<i>Чернявська Е.В., Анпілогов П.І., Іванисько С.І.</i>	
Використання обчислювальної техніки для автоматизації процесу звірення музейних фондів.	210
<i>Лебединський В.В.</i>	
Підводна археологія: проблеми, результати, перспективи (рос.)	216
Список скорочень	220
Перелік авторів	221

**Мезенцева
Галина Георгіївна
(1923–1997)**

ПЕРЕДМОВА

Ця збірка наукових статей підготовлена до друку спільно співробітниками кафедри археології та музеєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Національного заповідника «Софія Київська», присвячена пам'яті відомого археолога, музеєзнавця, педагога, знавця давньослов'янських та давньоруських пам'яток, автора навчальних посібників з музеєзнавства Галини Георгіївни Мезенцевої (1923–1997), а також приурочена до ювілеїв – 70-річчя від заснування Національного заповідника «Софія Київська» та 60-річчя з часу відкриття кафедри археології, закладів, що займали важливе місце у житті дослідниці. Її творчий шлях, наукову та педагогічну діяльність на тлі історії становлення і формування університетської кафедри археології та музеєзнавства в 40–70 рр. минулого століття висвітлено в статті Є.А. Ліньової та Ю.А. Омельченко, яка відкриває збірку.

Загалом до збірки увійшли статті, написані спеціально для неї працівниками ряду музеїв України, що є підсумком їхньої наукової роботи протягом кількох останніх років. Автори розглядають актуальні проблеми розвитку археології та музеєзнавства, торкаються різних аспектів музейної справи, висвітлюють важливі питання вивчення та збереження музейних предметів, зосереджуються також на історичних розвідках, узагальнюють досвід своєї роботи, який, сподіваємось, стане у нагоді тим, кому не стороння справа вивчення, охорони та популяризації вітчизняної історико-культурної спадщини.

Комплектуючи та впорядковуючи збірник, редколегія виходила з сучасного уявлення про музеєзнавство як наукову, історико-культурологічну дисципліну, об'єктом дослідження якої є музейництво – система успадкування історико-культурних цінностей. Статті подаються за рубриками, що відповідають сучасним напрямкам та структурі змісту музейної діяльності.

Рубрика «З історії музейництва» об'єднує статті, в яких висвітлено процес формування ряду музейних установ. Так, І.М. Преловська з'ясовує деякі обставини ліквідації церковної парафії УАПЦ при соборі Святої Софії і утворення та діяльність заповідника «Софія Київська»

у 1930-х рр. У статті М.О. Стрельник узагальнюється на основі вивчення фондкових та архівних матеріалів історичний досвід експозиційної роботи Національного музею історії України.

Важливому аспекту діяльності наукових товариств та комітетів щодо їх вкладу в заснування музеїв і формування археологічних колекцій в Україні присвятила своє дослідження О.Ю. Куріло, наголошуючи, що успіх розбудови незалежної демократичної держави та плекання національної ідеї неможливі без освоєння багатомістової культурної спадщини народу, хранителями та популяризаторами якої є музеї.

В музейній мережі України незначний відсоток складають музеї книг. Кілька з них засновано при вищих навчальних закладах, зокрема, один – в Ніжинському педагогічному університеті ім. М. Гоголя. Про історію його заснування, склад зібрання, джерела і методи комплектування фондів йдеться у статті І.П. Костенка.

До рубрики «Музейництво в системі наукової діяльності» увійшли статті, присвячені аналізу спадщини відомих дослідників. Адже музеї – перш за все наукові установи, історія заснування яких, накопичення джерельної бази, методи дослідження, діяльність свідчать, що формувались вони в тісному зв'язку із розвитком науки. Доброю ілюстрацією цього є аналіз наукової спадщини окремих вчених, будь то видатний антрополог, етнограф і археолог Ф. Вовк (О.Г. Таран і Т.М. Радзівська), або видатний хімік-технолог академік В.Г. Шапошников (В.К. Кушнір). Матеріали досліджень першого опрацьовані, зберігаються та вивчаються в фондах Національного музею історії України, другого – в Державному політехнічному музеї, створеному на базі Київського Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Робота над фондом документів академіка В.Г. Шапошникова дозволила не лише відтворити основні віхи життя та наукової діяльності вченого, а виявити цінні матеріали, що можуть служити зразками для вивчення тканин, їх фарбників, технологій виготовлення.

Більшість статей присвячені конкретному досвіду атрибуції, інтерпретації, класифікації та хронологічному визначенню різноманітних музей-

них комплексів, окремих предметів і документів, що є специфічною формою досліджень, основою музейної наукової роботи. Серед них багато й археологічних матеріалів, які посідають чільне місце в зібраннях багатьох музеїв різних профілів, є об'єктами досліджень музейних фахівців. Адже збереження та нагромадження музейних фондів невід'ємне від вивчення історії та культури. Глибоке знання артефактів забезпечує впорядкування фондів, високий рівень побудови експозицій. Про це йдеться в статтях Мих.М. Нікітенка, В.І. Піоро, В.І. Петрука, І.С. Піоро та О.М. Фарбея, Л.В. Строкової, Мар.М. Нікітенко, Ю.Г. Безкоровайної, С.І. Климовського, І.С. Марголіної, Ж.Г. Арустамян, С.І. Іванисько та Л.О. Амеліної

Своєрідним внеском у сучасну теорію музейної справи є культурологічні статті, об'єднані рубрикою «Музеезнавство та культурологія», що розкриває феномен нагромадження культурних цінностей, дає пояснення проблемам музейної комунікації. Аналізуючи символіку монументального комплексу Св. Софії Київської, Н.М. Нікітенко розкриває концепцію ідеї християнської Русі як метафоричний образ втілення Царства Божого, ототожненого з Новим Єрусалимом, доля якого увійшла у встановлений Богом світопорядок через сакральний акт хрещення народу Володимиром.

М.О. Мироненко робить спробу репрезентувати розвиток уявлень про божество пантеону князя Володимира з точки зору його іранського походження, ґрунтуючись на аналізі доступних історіографічних джерел. Для більш конкретного визначення функції та характеру цього божества, вважає автор, слід розширити коло пошуків. Культурологічна за характером стаття базується на даних міфології та археології. В такому ж культурологічному та музеезнавчому плані написано статтю Ю.Г. Писаренка, що присвячена проблемі відносин: людина та річ, з'ясовує природу нагромадження матеріальних цінностей, їхній зв'язок із сферою духовною. Висновки автора важливі для усвідомлення природи колекціонування і музейництва.

Деяких аспектів формування «музейного» ставлення до речей в контексті середньовічної культури торкається і О.В. Бондарець, наголошуючи, що вивчення актуального буття речей в певному культурному просторі є необхідним для

подальшого аналізу в культурологічному вимірі музейних предметів.

Діяльність музеїв важливий засіб успіху у вихованні національної гідності молодого покоління. Коло питань, пов'язаних з освітньо-виховною діяльністю в сучасних музеях мистецького профілю в своїй статті розглядає О.В. Харченко. Автор аналізує вплив музейного фактору на виховання дитини, піднімає ряд питань, які стосуються сфери музейної педагогіки – молодого напрямку музеезнавства. Її принципи та науково-методичні засади, викладені в статті будуть в нагоді музейним працівникам та вчителям, які прилучають своїх вихованців до культурної спадщини.

Остання рубрика збірки, що можливо зацікавить музейних працівників-практиків, представляє статті, присвячені застосуванню в фондовій та реставраційній роботі нових інформаційних методів та цифрових технологій (Л.А. Білоцька та П.І. Анпілогов, а також Е.В. Чернявська і С.І. Іванисько).

Зростання рівня технічного оснащення значно активізувало й підводні археологічні дослідження як в Україні, так і в інших країнах світу. Про обмін досвідом і новаціями серед фахівців в цій галузі йдеться у статті В.В. Лебединського, що інформує про роботу секції «Підводна археологія: проблеми, результати, перспективи», яка працювала з 24 по 29 вересня 2002 р. в м. Салоніки (Греція) в рамках Міжнародної наукової конференції Європейської Асоціації Археологів.

Назва нашої збірки «Український музей» запозичена від схожої, виданої у 1927 р., яка була першою спробою реалізувати давню мрію українських музейних працівників про періодичне наукове видання, що задовольняло б їх професійні інтереси та потреби. Однак світ побачив лише один том, що вже сам став пам'яткою музеезнавства і бібліографічною рідкістю, а музейні працівники України й досі не мають свого наукового періодичного органу. Тому запозичення назви збірки більш як 75-річної давності слід вважати знаком шани до попередників, а спроба порівняння змісту цих збірок дозволяє зробити висновок про наступність поколінь українських музеезнавців, побачити зміни, що сталися в теорії та практиці музейництва.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АЛЮР – Археологическая летопись Южной России. Киев
АС – Археологический съезд
ВВ – Византийский временник
ВДИ – Вестник древней истории
ВРФ ІМФЕ – Відділ рукописних фондів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського
ВУАК – Всеукраїнський археологічний комітет. Київ
ГИМ – Государственный исторический музей
ЗООИД – Записки Одесского общества истории и древностей. Одесса
КЕВ – Киевские Епархиальные Ведомости
КСИА – Краткие сообщения Института археологии академии наук СССР. М.
МАИЭТ – Материалы по археологии, истории и этнографии Таврии. Симферополь
МИА – Материалы и исследования по археологии СССР. М.
МУРЕ – Матеріали до українсько-руської етнології
НА ІА НАНУ – Науковий архів Інституту археології Національної Академії наук України
НА НМІУ – Науковий архів Національного Музею історії України
НТШ – Наукове Товариство імені Т. Шевченка
РА – Российская археология. М
СА – Советская археология. М
САИ – Свод археологических источников. М
ЦДАВО України – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України
ЦДАГО України – Центральний державний архів громадських об'єднань України
ЦДІА у м. Львові – Центральний державний історичний архів у м. Львові

ПЕРЕЛІК АВТОРІВ

- Амеліна Лариса Олександрівна** – мистецтвознавець, завідувач сектору Національного художнього музею України
- Антілогов Павло Іванович** – старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська»
- Арустам'ян Жанна Гайківна** – заслужений працівник культури України, завідувач сектору Національного заповідника «Софія Київська»
- Безкоровайная Юлія Григорівна** – старший науковий співробітник Національного музею історії України
- Білоцька Любов Анатоліївна** – реставратор першої категорії Національного заповідника «Софія Київська»
- Бондарень Оксана Василівна** – старший викладач кафедри культурології Національного університету «Києво-Могилянська Академія»
- Іванисько Світлана Іванівна** – старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська»
- Климовський Сергій Іванович** – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту археології НАН України
- Костенко Іван Петрович** – кандидат історичних наук, доцент Ніжинського педагогічного університету ім. М.В. Гоголя
- Куріло Ольга Юріївна** – старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська»
- Кушнір Валентини Кузьмівна** – молодший науковий співробітник Державного політехнічного музею
- Лебединский Віктор Володимирович** – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту Сходознавства Російської АН
- Ліньова Єввіка Анатоліївна** – заступник голови Державної служби охорони культурної спадщини
- Марголіна Ірини Євгеніївна** – кандидат історичних наук, заступник генерального директора з наукової роботи Національного заповідника «Софія Київська»
- Мироненко Марина Олександрівна** – доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства Київського міжнародного університету
- Нікітенко Мар'яна Михайлівна** – кандидат історичних наук, завідувач відділу Національного історико-культурного заповідника «Києво-Печерська Лавра»
- Нікітенко Михайло Михайлович** – старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська»
- Нікітенко Надія Миколаївна** – доктор історичних наук, професор кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська Академія», завідувач відділу Національного заповідника «Софія Київська»
- Омельченко Юрій Андрійович** – кандидат історичних наук, доцент Переяслово-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди
- Петрук Володимир Іванович** – науковий співробітник факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Писаренко Юрій Георгійович** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України
- Піоро Владислав Ігорович** – старший науковий співробітник Національного заповідника «Софія Київська»
- Піоро Ігор Станіславович** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник.
- Преловська Ірина Миколаївна** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту української археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, старший науковий співробітник Національного Заповідника «Софія Київська»
- Радієвська Тетяна Миколаївна** – завідувач сектору Національного музею історії України
- Стрельник Марина Олександрівна** – завідувач сектору Національного музею історії України
- Строкова Людмила Володимирівна** – завідувач відділу археологічних фондів Національного музею історії України
- Таран Олена Григорівна** – співробітник Центру українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Фарбей Олександр Михайлович** – завідувач музею «Судацька фортеця» Національного заповідника «Софія Київська»
- Харченко Олена Володимирівна** – молодший науковий співробітник Національного художнього музею України
- Чернявська Елеонора Валентинівна** – завідувач відділу Національного заповідника «Софія Київська»

ШАНОВНІ ВИПУСКНИКИ КАФЕДРИ АРХЕОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА!

Кафедра археології та музеєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка напередодні 60-літнього ювілею та 170-річчя заснування університету звертається до своїх випускників з проханням допомогти їй у збереженні історичної пам'яті.

Ми хочемо зберегти про кафедру, її викладачів та студентів – усе, навіть найдрібніше, що відтворює дух часу, думки та надії. Адже роки невпинно і незворотно спливають, забирають з собою найпотаємніше, глибоке і суттєве, лишаючи наступним поколінням поверхневе та загальне, гублять подробиці та історичність. Колектив кафедри з любов'ю і шаною ставиться до всіх своїх випускників, незалежно від того чи вдалося їм досягти певних результатів на ниві науки, чи вони були змушені, за примхою долі, змінити напрямки діяльності. Ми завжди раді і тим, хто все своє життя зв'язав з найцікавішою, але і з найважчою, серед історичних наук й досяг високих професійних успіхів, чії творчі здобутки прославили власне ім'я, ім'я свого Вузу, країни, і тим, хто просто сумлінно працював і працює у полі, фондах, архівах, і тим, хто лише прагнув прилучитися до нелегкої археологічної і музейної справи.

Сподіваємось, що кафедра археології та музеєзнавства (або і просто археологія та музеєзнавство) залишила слід у вашому серці і добру згадку про часи навчання та молодості. Можливо Ви згадаєте щось прикре і не дуже приємне. Ми в будь-якому разі будемо Вам вдячні. Маємо надію, що Ваші спогади і пропозиції допоможуть уникнути помилок у подальшій роботі кафедри, послугують її розбудові та розвитку, стануть у нагоді майбутнім поколінням вчених та викладачів. Попри все, будьмо чесними та правдивими, як і належить справжнім історикам.

Ваші повідомлення та спогади, за згодою, будуть опубліковані, увійдуть до історичного розділу в архіві кафедри, будуть використані при створенні нової експозиції в музеї Історії університету.

З пошаною, співробітники кафедри археології та музеєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Просимо звертатись за адресою:

01033, Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 162, 164;

телефон: 239-32-92

e-mail: arch@univ.kiev.ua

ДАЙТЕ, БУДЬ-ЛАСКА, ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

Прізвище (і дівоче для жінок), ім'я, по-батькові.

В якому році Ви вступили на історичний факультет, форма навчання.

Що Ви пам'ятаєте про вступні іспити, які предмети де і в яких аудиторіях здавали. Який був конкурс, власні враження.

Які нормативні та спеціальні курси Вам викладали, яких викладачів Ви пам'ятаєте.

Коли і як Ви вирішили прийти саме на кафедру археології та музеєзнавства.

Про навчання на кафедрі:

які цікаві (нецікаві) курси Вам запам'яталися;

чи достатньо було семінарських та практичних занять;

де проходили практичні заняття, в яких лабораторіях;

за якими підручниками Ви навчалися;

археологічна практика: місцезнаходження, об'єкт дослідження, керівники;

назви Ваших курсових та дипломної роботи;

археологічний гурток, наукові студентські товариства, цікаві зустрічі;

однокурсники, студентське життя;

самодіяльність: капусники, студентський фольклор, факультетські легенди та анекдоти, яскраві враження;

Чи була кафедра такою, на яку Ви сподівалися. Чи все Вас задовольняло в учбовому процесі та роботі кафедри. Щоб Ви впровадили або додали і започаткували, якби були завідувачем кафедри, деканом, ректором, міністром.

Які власні речі або фото, пов'язані з знаменними подіями, Ви могли б передати до музею.

Щиро Вам вдячні!

CONTENTS

Foreword	7
<i>Linyova E.A., Omelchenko Yu.A.</i> G.G. Mezentseva: archaeologist, museum expert, and educator	9
FROM HISTORY OF MUSEOLOGY	19
<i>Prelovska I.M.</i> Some circumstances of foundation of the state reservation of «Kievian Sophia» in 1930th.	20
<i>Strelnik M.O.</i> Historical experience of the exposition building of the National Museum of the History of Ukraine (on the materials of the section «Eastern Slavs and the state of Kyiv Rus»)	28
<i>Kurilo O.Yu.</i> Contribution of scientific societies and committees into formation of museums and their archaeological collections in Ukraine	37
<i>Kostenko I.P.</i> Y.P. Vasylkivsky museum of rare book	44
MUSEOLOGY IN SYSTEM OF SCIENTIFIC ACTIVITY	47
<i>Taran O.G.</i> Scientific and practical activity of F. Vovk in the field of Ukrainian anthropology.	48
<i>Radievska T.N.</i> The role of Th. Vovk in rise of Ukrainian Palaeolithic studies and his heritage in collections of the National Museum of the History of Ukraine	53
<i>Kushnir V.K.</i> The Academician Volodymyr G. Shaposhnikov	59
ATTRIBUTION AND INTERPRETATION	63
<i>Nikitenko M.M.</i> New methodology of attribution and classification of the burials of Pit-grave (Yamna) culture	64
<i>Pioro V.I.</i> Bronze bangle of Catacomb culture from educational archaeological museum of the cathedra of archaeology and museology of Kyiv National Taras Shevchenko University.	68
<i>Petruk V.I.</i> The great sacred boiler of king Ariant	76
<i>Pioro I.S., Farbey A.M.</i> On the question of attribution and sacred meaning of Christian symbols on the cornelian gems from the Eastern Crimea	87
<i>Strokova L.V.</i> Marble mortar of V–VI centuries A.D. from Kertch	114
<i>Y. Bezkorovayna</i> Big buckles of VIIth century from the Crimea (S.M. Platonov' collection).	117
<i>Nikitenko Mar.M.</i> To the history of origins and formation of cave complex in Kyiv Lavra	125

<i>Klimovski S.I.</i>	
Constructional ceramics of Assumption and St. Sophia cathedrals in Kiev.	132
<i>Margolina I.E.</i>	
The History of iconstands of St. Cyril's church in Kyiv	141
<i>Arustam'yan Z.G.</i>	
For the question of attribute the fragment of bronze bell from collection of the National Conservation Area "St. Sophia"	147
<i>Ivanisko S.I.</i>	
Sources for study of anthropological materials from the sarcophagus of Yaroslav the Wise from St. Sophia Cathedral.	153
<i>Amelina L.O.</i>	
Art of exlibris. The question of attribution of works	168
MUSEOLOGY AND CULTUROLOGY	175
<i>Nikitenko N.M.</i>	
St. Sophia Cathedral as image of New Jerusalem.	176
<i>Myronenko M.O.</i>	
Simargle origin (historiographical problematics)	183
<i>Bondarets O.V.</i>	
The Being of the Thing as a Fenomenon of the Medieval Culture	187
<i>Pysarenko Y.G.</i>	
Plyushkin: Plutos and Self-identification of a Man through the Outer World	191
MUSEUM PEDAGOGICS.	197
<i>Kharchenko O.V.</i>	
Child in museum space: the aspects of aesthetic and art education in museums of fine art.	198
INNOVATIONS.	207
<i>Bilocka L.A., Anpilogov P.I.</i>	
An application of digital technologies in course of accounting of graphic creations	208
<i>Chernyavska E.V., Anpilogov P.I., Ivanisko S.I.</i>	
An application of computer machinery for the automation of process of revising of museum collections.	210
<i>Lebedinski V.V.</i>	
Underwater archaeology: problems, results and prospects	216
Conventional abbreviations	220